

Institutt for matematiske fag

Eksamensoppgave i **ST0103 Brukerkurs i statistikk**

Faglig kontakt under eksamen: Øyvind Bakke

Tlf: 73 59 81 26, 990 41 673

Eksamensdato: august 2015

Eksamenstid (fra–til): 9.00–13.00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Gult A4-ark med egne håndskrevne notater, bestemt enkel kalkulator, *Tabeller og formler i statistikk* (Tapir forlag), *Matematisk formelsamling* (K. Rottmann)

Annen informasjon:

I vurderingen teller hvert av de ti bokstavpunktene likt.

Alle svar skal begrunnes (f.eks. ved at mellomregning tas med eller ved henvisning til teori eller eksempler fra pensum).

Målform/språk: bokmål

Antall sider: 2

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

Dato

Sign

Oppgave 1

Antall egg, X , i et tilfeldig valgt reir av en fugleart, har denne sannsynlighetsfordelingen:

x	1	2	3	4	5	6
$P(X = x)$	0,09	0,38	0,25	0,20	0,06	0,02

- Finns forventningsverdien og standardavviket til X .
- Finns sannsynligheten for at et tilfeldig valgt reir av denne arten inneholder 4 eller flere egg. Finn den betingede sannsynligheten for at et tilfeldig valgt reir av denne arten inneholder 6 egg gitt at det inneholder 4 eller flere egg.

Vi undersøker 50 tilfeldig valgte reir av fuglearten. La Y være antallet av disse som har 4 eller flere egg.

- Hva er forventningsverdi og standardavvik til Y ? Finn en tilnærmet sannsynlighet for at 10 eller flere av de 50 reirene minst har 4 egg.

Det fins (nøyaktig) to underarter av denne arten, A og B . 5% av reirene av underart A inneholder bare ett egg, mens 15% av reirene av underart B bare inneholder ett egg.

- Hvor stor andel av reirene tilhører underart A ?

Oppgave 2

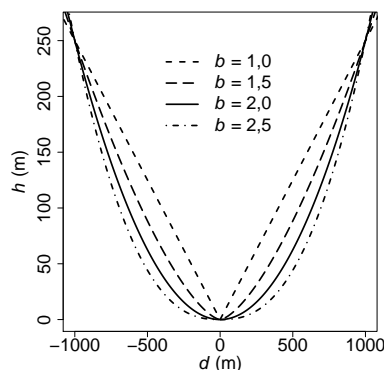
I et laboratorium brukes et løsningsmiddel som skal ha $pH \leq 7,45$. Det tas n prøver av et parti av løsningsmiddelet, og i hver prøve måles pH . Målingene, $X_1, X_2, \dots, X_n$, er uavhengige og normalfordelte med forventningsverdi μ , som er pH i løsningsmiddelet, og standardavvik 0,05 (som skyldes måleusikkerhet).

En utfører en hypotesetest med nullhypotese $\mu \leq 7,45$ mot den alternative hypotesen $\mu > 7,45$. Hvis nullhypotesen forkastes med signifikansnivå 0,05, kasseres partiet.

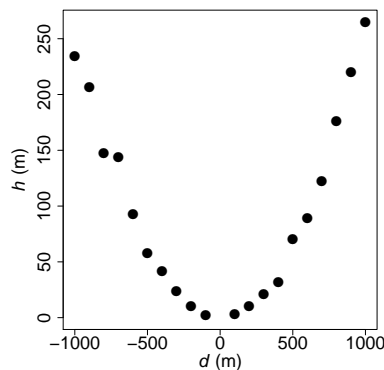
- Foreslå hvordan en slik hypotesetest basert på gjennomsnittet $\bar{X}$ av målingene kan gjennomføres. Hva blir konklusjonen hvis det tas $n = 20$ prøver og gjennomsnittet av målingene er 7,47?
- Hva er sannsynligheten for at nullhypotesen blir forkastet hvis det tas $n = 20$ prøver og pH i løsningsmiddelet er $\mu = 7,47$?
- Anta at pH i løsningsmiddelet er $\mu = 7,47$. Hvor mange prøver, n , må tas for at sannsynligheten for at nullhypotesen forkastes skal være større enn 0,8?

Oppgave 3

U-daler er skurt ut av breer fra istida, og har et buet tverrsnitt, i motsetning til V-daler, som er gravd ut av vann og har et V-formet tverrsnitt. Vi antar at tverrsnittet av en dal kan beskrives ved likningen $h = a|d|^b$ i et kartesisk (d, h) -koordinatsystem med vannrett d -akse (på tvers av dalen), loddrett h -akse og origo i dalbunnen, der a og b er ukjente parametre. En V-dal vil da ha b nær 1 (høyde over dalbunnen er proporsjonal med avstand fra dalbunnen), mens en U-dal vil ha en større b , for eksempel nær 2 (som gir et parabelformet tverrsnitt). Til høyre er det vist tverrsnitt for fire forskjellige verdier av b (a er forskjellig for de fire tverrsnittene).

Fra et tverrsnitt av en dal har vi 20 målinger (d_i, h_i) , $i = 1, 2, \dots, 20$ (se plott til høyre), og vi ønsker å estimere a og b slik at punktene (d_i, h_i) ligger i nærheten av grafen til $h = a|d|^b$.

- a) Vis at vi ved å transformere (omforme) d til $x = \ln|d|$ og h til $y = \ln h$ får en lineær sammenheng mellom x og y , $y = \alpha + \beta x$, slik at vi kan estimere parametrene ved lineær regresjon. Vis at $b = \beta$, og finn sammenhengen mellom a og α .

Vi måler d og h i meter. For de transformerte dataene har vi $\bar{x} = 6,12$, $\bar{y} = 3,96$, $\sum_{i=1}^{20} (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y}) = 19,25$ og $\sum_{i=1}^{20} (x_i - \bar{x})^2 = 9,67$.

- b) Regn ut estimatene av α og β gitt ved minste kvadraters metode.
- c) Finn et 95 %-konfidensintervall for β . Hvilke forutsetninger ligger til grunn for regresjonsmodellen for at dette intervallet skal være riktig? Bør dalen klassifiseres som U-dal eller V-dal ut fra konfidensintervallet? Det oppgis at *error sum of squares* er $SS_E = 0,156$.